

СКЕПТИК-ОПТИМІСТ

Усі ми спеціалісти з прогнозування. Коли ми думаємо про зміну роботи, розмірковуємо над одруженням, купівлею житла, розміщенням капіталу, запуском будь-якої продукції у виробництво, виходом на пенсію, — ми ухваляємо рішення, які базуються на наших очікуваннях стосовно майбутнього розвитку подій. Ці очікування і є прогнозами. Часто ми складаємо прогнози самостійно. Проте коли відбуваються глобальні події — занепад ринків, війни, повалення світових лідерів, — ми звертаємося до добре поінформованих експертів. Ми покладаємо надії на людей, подібних до Томаса Фрідмана*.

Якщо ви співробітник Білого дому, ви могли би натрапити на Фрідмана в Овальному кабінеті під час розмови з Президентом Сполучених Штатів про Близький Схід. Якщо ви

* Навіщо виокремлювати саме Томаса Фрідмана, якщо можна обрати багато інших популярних експертів? Усе просто. Цей вибір зумовлений формулою: престиж експерта × складність «заганання на слизьке» його/її прогнозу × × ступінь відповідності результатів прогнозу експерта світовій політиці. Перемагає той, хто отримує найбільшу кількість балів. Престиж Фрідмана неймовірно високий; його твердження стосовно можливих перспектив надзвичайно важко розбити в пух і прах, а його праці мають дуже високий ступінь відповідності геополітичним прогнозам. На мій вибір Фрідмана в жодному разі не впливали його переконання й позиції. Ба більше, в останньому розділі цієї книжки я виявляю благоговійне захоплення деякими аспектами його праць. Проте як прогнозист Фрідман може бути нестерпно ухильним, він — невичерпне джерело суперечливих прогнозних питань.

генеральний директор однієї з найприбутковіших компаній США — згідно з рейтинговим списком Fortune 500, — ви могли би побачити його в Давосі, коли Томас у кімнаті відпочинку невимушено спілкується з мільярдерами хедж-фондів і принцами Саудівської Аравії. Якщо ж ви не часто відвідуєте Білий дім або не зупиняєтеся в шикарних готелях Швейцарії, то завжди зможете почитати його колонку в New York Times, а ще вам точно відомі його популярні авторські книжки, які розповідають про те, що і чому відбувається зараз і що нас очікує в майбутньому. Мільйони людей знають його.

Як і Томас Фрідман, глобальні події прогнозує також Білл Флак. Однак його прогнози відомі значно менше.

Багато років Білл працював у Міністерстві сільського господарства Сполучених Штатів у штаті Аризона: виконував важку фізичну роботу й водночас займався інтелектуальною працею. Нині він живе в місті Карні, штат Небраска. Білл — корінний «кукурузник»⁷. Він виріс у Медісоні (фермерському містечку штату Небраска), де його батьки були власниками і видавцями Madison Star-Mail — газети, яка рясніла історіями про місцеві спортивні змагання і ярмарки округу. Білл був гарним учнем у середній школі і збирався отримати ступінь бакалавра в університеті штату Небраска. Звідти він вирушив до Аризонського університету.

Флак планував здобути ступінь доктора математичних наук, проте усвідомив, що це прагнення перевищує його можливості: «Я не бачу далі власного носа», — сказав він і покинув навчання. Однак часу не згаяв. Заняття з орнітології далися взнаки, а оскільки Аризона — чудове місце для спостереження за птахами, Білл почав збирати фактичний матеріал для вчених як позаштатний працівник і зрештою отримав роботу в Міністерстві сільського господарства, де затримався на певний час.

⁷ «Штат кукурузників» — так називають штат Небраска. — Прим. пер.

Нині Біллу під шістдесят, він пенсіонер. Та, незважаючи на це, Флак каже, що якби хтось запропонував йому роботу, він обов'язково розглянув би пропозицію. Насправді він має багато вільного часу й частково витрачає його на складання прогнозів.

Білл відповів приблизно на триста запитань, подібних до: «Чи анексує Росія ще якісь території України протягом найближчих трьох місяців?» і «Чи вийде яка-небудь країна з Євросоюзу в наступному році?». Це суттєві й складні питання. Корпорації, банки, посольства, розвідувальні управління постійно й відчайдушно намагаються відповісти на аналогічні до них. «Чи буде Північна Корея здійснювати ядерні випробування до кінця цього року?». «Скільки ще країн зроблять офіційні повідомлення про випадки виявлення на їхній території вірусу Ебола протягом наступних восьми місяців?». «Чи стануть Індія або Бразилія постійними членами Ради Безпеки ООН протягом наступних двох років?». Деякі з них є абсолютно незрозумілими, принаймні для більшості з нас. «Чи буде НАТО пропонувати новим країнам приєднуватися до плану заходів із підготовки до членства в НАТО протягом наступних дев'яти місяців?». «Чи проведе Регіональний уряд Курдистану референдум щодо національної незалежності у цьому році?». «Чи будуть китайці мати доступ до Facebook і/або Twitter, якщо впродовж наступних двох років контракт на надання інтернет-послуг у Шанхайській зоні вільної торгівлі не виграє китайська компанія телезв'язку?». Коли Білл уперше чує одне з таких запитань, він може гадки не мати, як на нього відповісти, і замислитися: «Хм, а що таке, взагалі, "Шанхайська зона вільної торгівлі"?». Проте Флак завжди виконує ґрунтовну підготовку, збирає факти, зважає суперечливі аргументи — і зрештою знаходить відповідь.

Ніхто не ухвалює рішень, спираючись на прогнози Білла Флака, і не просить його поділитися своїми думками на CNN. На жаль, його ніколи не запрошували до Давосу брати участь

у роботі комісії разом із Томасом Фрідманом, хоча Білл Флак — чудовий прогнозист. Ми знаємо це, бо кожен прогноз Білла був датований і зареєстрований, а незалежні наукові спостерігачі оцінили його точність. Його послужний список відмінний.

Білл не єдиний такий: існують тисячі інших, хто здатний давати відповіді на аналогічні запитання. Звісно, більшість із них прогнозує не так точно, як Флак, проте близько 2% з них є такими самими добрими прогнозистами. З-поміж них — інженери і юристи, художники й аматори, фінансисти з Волл-стріт і власники малого бізнесу, професори й студенти. Ми познайомимося з багатьма з них, зокрема з математиками, кінорежисерами й деякими пенсіонерами, які жадають ділитися своїми недовикористаними талантами. Я називаю їх «суперпрогнозистами», тому що це відповідає дійсності: це доводять надійні свідчення. Моя мета в цій книжці — пояснити, чому вони «супер», і розповісти, як інші можуть навчитися робити те саме.

Як саме слід порівнювати наших скромних суперпрогнозистів із визнаними знаменитостями, подібними до Фрідмана? Це дуже інтригуюче питання, на яке важко дати відповідь, бо точність прогнозу Фрідмана ніколи строго не тестували. Зазвичай шанувальники й критики Фрідмана його просто оцінюють: «Та це ж він передбачив Арабську весну!» або «Та він же наплутав у 2003 році зі вторгненням в Ірак!», або «Він був наділений даром передбачення щодо розширення НАТО!». Проте стосовно послужного списку Томаса Фрідмана майже немає неспростовних фактів — лише нескінченні думки і думки з приводу думок.

Зрозуміло, це не означає, що Фрідман у цьому винятковий. Фактично, кожен експерт з питань політики на планеті діє за такими самими неписаними правилами. Усі роблять безкінечні прогнози з приводу того, що має бути в майбутньому, проте висловлюють свої припущення так розпливчато, що перевірити їх неможливо. От як ми маємо інтерпретувати інтригуючі заяви, подібні до: «Розширення НАТО, імовірно, зумовить люту відповідь "російського ведмеда"»